

“Digitaal geletterd word je niet vanzelf”

In maart leverde het kerndoelenteam digitale geletterdheid van SLO de conceptkerndoelen op voor dit nieuwe leergebied. Twee teamleden vertellen hoe de conceptkerndoelen tot stand zijn gekomen. En waarom het zo belangrijk is dat leerlingen digitaal geletterd worden.

Nederland loopt wat betreft digitale geletterdheid achter ten opzichte van omringende landen, zegt Nataša Grgurina, curriculumexpert bij SLO en lid van het kerndoelenteam digitale geletterdheid. “Al is het ook weer niet zo dat er in Nederland helemaal niets gebeurt op het gebied van digitale geletterdheid. Veel scholen zijn er al jaren mee bezig. Maar onderwijs in digitale geletterdheid is niet wettelijk verplicht. Dat gaat dus veranderen en dat is heel goed. Want je kunt wel met een smartphone aan je oor geboren worden: digitaal geletterd word je niet vanzelf. Daar is onderwijs voor nodig. Daardoor krijgen leerlingen de kennis en kunde die ze nodig hebben om te kunnen omgaan met

digitale technologie en digitale media en om zelfredzaam te zijn in een gedigitaliseerde maatschappij. Het gaat daarnaast ook om kansengelijkheid. Niet iedereen heeft toegang tot digitale technologie en digitale media. Tijdens corona kwam het voor dat vier kinderen uit een gezin één telefoon hadden om onderwijs op afstand te volgen. En daarom is het van belang dat leerlingen onderwijs krijgen in digitale geletterdheid.”

Kansengelijkheid is een onderwerp dat Marloes Nieuweboer aan het hart gaat. Marloes is ook lid van het kerndoelenteam digitale geletterdheid. Daarnaast geeft ze als leraar in het PO

al 17 jaar les in creëren met digitale tools – toen ze ermee begon heette dat nog 'nieuwe media'. "Bij ons op school willen we er ook zijn voor leerlingen die thuis weinig meekrijgen op het gebied van digitale gebied. Wij werken altijd met gratis software, zodat ze er thuis mee verder kunnen."

Geen eenrichtingsverkeer

Het kerndoelenteam digitale geletterdheid doorliep meerdere stappen om tot deze set conceptkerndoelen te komen (zie kader). Ze werden daarin bijgestaan door een advieskring met vertegenwoordigers uit de onderwijssector. Deze advieskring gaf het kerndoelenteam op vaste momenten feedback. Het leergebied is opgedeeld in drie domeinen, waarbinnen in totaal negen kerndoelen zijn geformuleerd, vertelt Nataša: "Het eerste domein beschrijft de praktische kennis en vaardigheden op het gebied van onder meer digitale systemen, digitale media en artificiële intelligentie. Leerlingen leren over het zoeken en beoordelen van digitale informatie en over veiligheid en privacy in de digitale wereld. Het tweede domein is ontwerpen en maken. Hoe zet je je kennis en vaardigheden op een creatieve manier in? Denk bijvoorbeeld aan het ontwerpen

Kerndoelen actualiseren

Het kerndoelenteam digitale geletterdheid van SLO werd gevraagd om conceptkerndoelen voor het leergebied te ontwikkelen. Het is onderdeel van een veel breder traject rond de actualisatie van de kerndoelen voor alle leergebieden. Het ministerie van OCW heeft SLO daartoe opdracht gegeven, omdat de huidige kerndoelen uit 2006 stammen en ruim en vaag geformuleerd zijn. In het geval van de nieuwe leergebieden digitale geletterdheid en burgerschap bestaan er zelfs nog geen kerndoelen. De conceptkerndoelen worden ontwikkeld door kerndoelenteams van SLO.

De kerndoelen beschrijven, kort gezegd, wat leerlingen volgens de wet aan het eind van het po, de onderbouw vo en het (v)so moeten kennen, kunnen en hebben ervaren. Kerndoelen zijn daarmee een belangrijk instrument om het curriculum op school te ontwikkelen.

Nataša Grgurina is curriculumexpert bij SLO.

Ze werkt daarnaast als vakdidacticus informatica bij de Lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen, waar ze ook promoveerde. Voordat ze bij SLO kwam werken, stond ze 25 jaar voor de klas, eerst als docent wiskunde en later informatica.

Marloes Nieuweboer werkt sinds 17 jaar op

een school voor primair onderwijs in Amsterdam. Ze begon als vakleerkracht beeldende vorming en geeft daarnaast al heel lang les in creëren met digitale tools. Ze werkt ook aan het integreren van digitale geletterdheid in andere vakken.

“Je hebt digitale vaardigheden in elk leergebied nodig”

van een algoritme. Het derde domein gaat over de wisselwerking tussen digitale technologie, digitale media, de mens en de samenleving. Wij benadrukken hierbij de wederkerigheid. Digitale technologie en digitale media hebben invloed op de mens en de samenleving, maar het is geen eenrichtingsverkeer. De mens kan op zijn beurt óók invloed uitoefenen op de digitale wereld. Wij willen leerlingen meegeven dat die invloed ook binnen hun bereik is. Wie weet gaan leerlingen over een tijdje demonstreren omdat ze de wetgeving rond AI te zwak vinden.”

Aanvulling

Marloes constateert dat sommige scholen weinig digitale apparatuur hebben en andere veel. Maar met apparatuur alleen ben je er nog niet, zegt ze: “Het gaat erom wat je ermee doet, of je een visie op digitale geletterdheid hebt. Leerlingen praktische vaardigheden bijbrengen is niet genoeg. Ze moeten ook gaan nadenken over de betekenis van digitale technolo-

Van startnotitie tot kerndoel

- De curriculumexperts hebben eerst een **startnotitie** samen met belangrijke partijen uit het onderwijsveld opgesteld. Daarin worden trends en ontwikkelingen in het leergebied, het onderwijs, de wetenschap en de maatschappij beschreven die voor het leergebied digitale geletterdheid relevant zijn.
- Het kerndoelenteam is daarna aan de slag gegaan met een **kenmerk** van het leergebied. Die beschrijft wat het leergebied kenmerkt, wat de positie van het leergebied is in het po, de onderbouw vo en het (v)so en hoe het leergebied samenhangt met vakken in de bovenbouw.
- De volgende stap was het opstellen van een **raamwerk**, waarbij het leergebied is onderverdeeld in domeinen.
- Op basis van het raamwerk zijn **conceptkerndoelen** uitgewerkt.
- Nog in 2024 wordt gestart met het **beproeven** van de conceptkerndoelen in de onderwijspraktijk. Waar nodig worden de conceptkerndoelen op basis van feedback bijgesteld.
- Vervolgens besluit de politiek over de conceptkerndoelen en start het ministerie van OCW het wetgevingstraject, waarbij de **kerndoelen** wettelijk worden vastgelegd.

gie en digitale media. Is het wel zo gezond om 4 uur achter elkaar te gamen?" Scholen kunnen de conceptkerndoelen gaan gebruiken bij het samenstellen van hun curriculum. Marloes verwacht dat scholen digitale vaardigheden zullen integreren in andere leergebieden. "Het is zonde van de tijd om digitale geletterdheid als apart vak aan te bieden. Je hebt digitale vaardigheden in elk leergebied nodig. Denk bijvoorbeeld aan het zoeken naar betrouwbare informatie."

Scholen die nu al bezig zijn met de leerlijnen praktische ICT-vaardigheden, mediawijsheid, digitale informatievaardigheden en computational thinking hoeven zich geen zorgen te maken dat de nieuwe kerndoelen hun hele onderwijsprogramma overhoop gaan halen, zegt Nataša tot slot. "Alles wat ze tot nu toe gedaan hebben, kunnen ze gewoon blijven doen. Ze moeten het alleen aanvullen met de onderwerpen uit de nieuwe kerndoelen." •

Links

Meer weten over de actualisatie van de kerndoelen digitale geletterdheid? Of alle conceptkerndoelen digitale geletterdheid bekijken? Scan de QR-code of ga naar www.actualisatiekerndoelen.nl/digitalegeletterdheid.